

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok – Entreprenörskap i Europa"

(KOM(2003) 27 slutlig)

(2004/C 10/14)

Den 21 januari 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Grönbok – Entreprenörskap i Europa".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 september 2003. Föredragande var Ben Butters.

Vid sin 402:a plenarsession den 24 och 25 september 2003 (sammanträdet den 24 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 38 röster för, 3 röster emot och 2 nedlagda röster.

SAMMANFATTNING AV YTTRANDET

I inledningen beskrivs yttrandets ramar, mål och bakgrund. Bland annat framhålls att det är viktigt att utgå från de parametrar som anges i grönboken, så att ett så konstruktivt bidrag som möjligt kan ges till den pågående processen att utforma en långsiktig EU-politik till stöd för företagandet.

- I avsnitt 2 ges en kortfattad allmän kommentar till grönboken om entreprenörskap i Europa. Därefter behandlas två frågor som är av central betydelse på detta område, nämligen att främja företagandet och skapa en omgivning som uppmuntrar till företagsverksamhet. Dessa frågor diskuteras närmare i avsnitt 3 och 4.
- I avsnitt 5 diskuteras några av nyckelaspekterna i grönboken om entreprenörskap:
 - Behöver vi skilja på olika typer av entreprenörskap?
 - Är entreprenörskap något för alla?
 - Entreprenörskapets bidrag till samhället.
 - De faktorer som motiverar företagare.
 - Är den amerikanska entreprenörskapsmodellen en bra modell för Europa?
 - Företagarnas inverkan på samhället.
- I avsnitt 6 identifieras ett antal politiska prioriteringar när det gäller att uppmuntra till företagande. Vidare formuleras några rekommendationer och ett antal förslag som bör beaktas vid uppföljningen av grönboken om entreprenörskap.
- I avsnitt 7 återfinns kortfattade svar från kommittén på de 10 frågor som ställdes i grönboken om entreprenörskap, och avsnitt 8 innehåller kommitténs slutsatser.

1. Inledning

1.1. Detta yttrande är ett försök att bidra till den pågående processen att förstå vad entreprenörskap är och att stimulera företagandet. I Lissabonagendan och i den europeiska stadga för småföretag som senare offentliggjorts framhölls att entreprenörsverksamheten är viktig för en hållbar utveckling i Europa och att det bör skapas en politisk miljö som gynnar företagandet.

1.2. Entreprenörskap är ett allomfattande kulturellt begrepp och kan karakteriseras som en särskild mentalitet som kommer till uttryck på en mängd olika sätt. Detta yttrande är främst inriktat på entreprenörskapets ekonomiska dimension, i form av företagsdrift, och på de faktorer som leder till att människor engagerar sig i detta slags verksamhet.

1.3. Kommittén yttrande baseras på parametrarna i grönboken, dess ramar och programförklaring. Vi vill mer ingående undersöka de olika punkterna i grönboken och ge ett positivt bidrag i form av rekommendationer till den handlingsplan som stats- och regeringscheferna efterlyste vid Europeiska rådets vårmöte 2003.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén välkomnar grönboken om entreprenörskap och lyckönskar Europeiska kommissionen till detta mycket väl genomförda arbete. Kommittén anser att man i grönboken om entreprenörskap har gjort en ytterst användbar genomgång av de viktigaste aktuella och framtida utmaningar som Europas företagsledare och -ägare står inför, och grönboken innehåller en värdefull översikt över orsakerna till att entreprenörsverksamheten är relativt begränsad i Europa.

2.2. Eftersom kommissionens grönbok om entreprenörskapet väcker en livlig debatt i näringslivet och bland politiska beslutsfattare, bör den betraktas som ett framgångsrikt initiativ i sig själv. Den kommer dock att få en varaktig effekt endast om kommissionen nu bygger vidare på denna grund och lägger fast en ambitiös och långtgående plan med konkreta åtgärder. Därefter måste kommissionen se till att handlingsplanen genomförs av beslutsfattare och aktörer på lokal, regional, nationell och europeisk nivå.

2.2.1. Vidare vill kommittén framhålla att det är av avgörande betydelse att politiken bygger på entreprenörernas behov. Detta förutsätter medverkan från de små och medelstora företagen i form av ett så omfattande deltagande som möjligt av näringslivsorganisationer på alla nivåer i det politiska beslutsfattandet och från de första skedena i beslutsprocessen.

2.2.2. Kommittén anser att man måste skilja mellan en politik som främjar företagandet och som syftar till att göra företagskulturen känd för alla, och en politik för företagsstöd som omfattar en rad rättsliga och operativa åtgärder för att minska byråkratin och stimulera företagets utveckling. Kommittén rekommenderar att handlingsplanens innehåll delas in i två skilda områden:

- Att främja företagandet: Denna åtgärd skall syfta till att utveckla en företagarkultur, "återupprätta" och förbättra företagarnas rykte bland dem som kan tänkas grunda eller överta företag, i skolor, universitet och i familjerna, inom området offentliga och privata tjänster, särskilt bland kreditinstitut och EU-förvaltningar samt i medlemsstaterna.
- Att skapa en miljö som främjar entreprenörsvksamheten: Detta har som mål att utforma ett praktiskt handlingsprogram som skall främja företagsverksamhet som svar på de tio frågorna i grönboken.

3. Att främja företagandet

3.1. I grönboken påpekas att entreprenörskap är ett sätt att tänka. Denna mentalitet kan inte läras in, men den kan stimuleras. En kombination av en mer allsidig utbildning och exponering för entreprenörskap från tidig ålder kan bidra genom att barn och ungdomar uppmuntras att tänka och bete sig mer som företagare och att när tiden är mogen överväga möjligheten att starta ett eget företag.

3.2. I handlingsplanen måste man se till att både pojkar och flickor får kontakt med begreppet entreprenörskap redan från tidig skolålder, eftersom utbildningsåren är ett viktigt socialisationsfönster för framtidens potentiella företagsägare eller -ledare. Under lång tid har företagsgande traditionellt

betraktats som en väg till sysselsättning och högre social status för grupper som annars har begränsade möjligheter på arbetsmarknaden, t.ex. lågutbildade och ekonomiska flyktingar. Det blir dock allt tydligare i samhället och på arbetsmarknaden att företagandet kan erbjuda möjligheter för alla. I handlingsplanen bör man utreda hur företagandet kan presenteras för personer med alla olika slags förutsättningar som ett positivt alternativ snarare än som ett svar på begränsade möjligheter på arbetsmarknaden.

3.3. Det är viktigt att tala väl om entreprenörskapet, om allmänhetens bild av de europeiska företagen skall kunna förbättras. Att förändra de kulturellt betingade attityderna till entreprenörskap är som alla vet en svår och tidskrävande process. Att använda förebilder och lovprisa entreprenörskapets stora fördelar kan vara till hjälp, men åtgärder på det praktiska planet för att skapa en miljö där företagen kan komma till sin rätt och blomstra är mer verksamma på lång sikt och bör stå i centrum för de politiska beslutsfattarnas uppmärksamhet.

3.3.1. Kommittén konstaterar att kursplanerna vid universitet och större offentliga och privata läroanstalter tenderar att inriktas på stora företag på bekostnad av mindre företag. Termen "företag" betraktas i dag främst utifrån kapitaliseringsnivå och börsvärde. För en bättre förståelse av småföretag och mikroföretag krävs en insikt om företagskulturens speciella sociala aspekter likaväl som traditionella ekonomiska överväganden.

Kommittén föreslår att det genomförs ekonomiska och vetenskapliga studier av modeller som tillämpas specifikt inom små företag. Detta kommer att göra det möjligt att i de informationskampanjer som planeras för handlingsplanen beskriva de förhållanden under vilka företag med mänskliga dimensioner verkar, och lyfta fram deras företagsledare. Allmänheten måste uppfatta mikroföretag som viktiga, och de skall också bli symboler för yrkesmässig framgång, både för företagsledare och arbetstagare.

3.4. Som ett första steg för att framhålla förtjänsterna med entreprenörskapet bör man i handlingsplanen ange vad som karakteriserar företagandet och vad det innebär att driva ett företag. Att driva ett företag innebär att man samordnar en rad resurser, såsom personal samt ekonomiska och fysiska resurser (byggnader och utrustning), i syfte att producera sådana varor och tjänster som efterfrågas på marknaden. Företagsägare måste hantera sina relationer med leverantörer, personal, kunder och andra aktörer, bl.a. olika representativa organ och statliga organ. Samtidigt måste företagen också vidmakthålla sin egen och den egna personalens motivation. Det krävs en förståelse för dessa roller och processer om man skall kunna skapa förutsättningar för att lyfta fram entreprenörskapets stora värde.

3.5. En rad offentliga och privata organisationer kan bidra till att främja företagandet. När det gäller de offentliga institutionerna är det viktigt att en förståelse för entreprenörskapet genomsyrar alla organs verksamhet och politik, t.ex. Europeiska kommissionens och de nationella, regionala och lokala förvaltningarnas. Det är viktigt att skapa större insikt om företagandet och begreppet företag samt att förankra denna insikt hos tjänstemännen vid dessa institutioner samt hos politiker och hela den räckta privata och offentliga institutioner som antingen tar initiativet till, övervakar eller genomför de politiska åtgärder som påverkar nuvarande och framtida entreprenörers företag.

3.6. Mellanhändernas roll är också av avgörande betydelse för att främja företagskulturen på ett framgångsrikt sätt. Många branschorganisationer är angelägna om att skapa ett närmare samarbete med politiker och har mycket lättare att nå fram till sina medlemmar genom informationskampanjer än de offentliga organen.

3.7. Media spelar en avgörande roll när det gäller att förmedla kunskap om företagande och förståelse för hur företag fungerar. Media lägger emellertid för stor vikt vid stora företag och multinationella koncerner. I handlingsplanen måste man fastställa strategier för att framhäva företagsrollen och också beskriva småföretag och mikroföretag samt höja statusen för yrken inom traditionella verksamheter och manuell yrken.

4. Att skapa en miljö som främjar entreprenörsverksamheten

4.1. Det råder en känsla av besvikelse bland de små och medelstora företagen över den EU-politik som syftar till att bistå företagen. En allmän uppfattning är att EU-institutionerna skulle kunna hjälpa de små och medelstora företagen bättre genom att inskränka sin verksamhet på vissa områden. De små och medelstora företagen upplever EU som en källa till omfattande och betungande lagstiftning samtidigt som man har svårt att förstå och värdesätta åtgärder från EU som är tänkta att främja företaget.

4.2. Mer kan uppenbarligen göras för att stimulera entreprenörskapet och främja företagsägandet. Det är emellertid viktigt att i större utsträckning än tidigare använda en "nedifrån-och-upp"-metod. Man måste utgå från företagets rika erfarenheter och praktiska kunskap och samarbeta med dem och deras intressenter i stället för att uppifrån påtvinga dem initiativ, åtgärds paket och lagar.

4.3. Med tanke på det ökande antalet näringslivsinriktade initiativ från EU och de små och medelstora företagens besvikelse är det av avgörande betydelse att handlingsplanen

ligger i linje med tidigare och pågående aktiviteter och att den är relevant när det gäller att uppnå Lissabonmålen. Det är särskilt viktigt att kontinuitet skapas med Europeiska stadgan för småföretagen från 2000 och att handlingsplanen kompletterar stadgan och innehåller rekommendationer om hur dessa 10 handlingslinjer skall kunna förverkligas ⁽¹⁾.

5. Huvudpunkterna i grönboken om entreprenörskap

5.1. Diskussionerna om hur entreprenörskap skall definieras kommer aldrig att avslutas och det finns inget svar som är rätt eller fel. Den definition av entreprenörskap som ges i II.A. iii (s. 6), och tonen i grönboken generellt sett, leder emellertid till att man inte på ett korrekt sätt beaktar det som skulle kunna kallas rutinföretagande. Det är inte alla företagare som blandar risktagande, kreativitet och/eller innovation med "god styrning", vilket definitionen i grönboken antyder. Kommittén skulle dessutom vilja hävda att en definition av entreprenörskap även måste omfatta begreppet belöning och innehålla ett erkännande av alla de olika former av belöning som företagen motiveras av.

5.2. Det finns många fler exempel på företagare som eftersträvar stabilitet och överlevnad än på den typ av företagare som grönboken anspelar på. De små och medelstora företagen drivs av människor med olika ambitioner för sina företag, med olika talanger och anlag för företagsledning, de är etablerade i välmående eller i eftersatta orter och i en mängd olika branscher – vissa i traditionella branscher, andra i spjutspetsbranscher. Uppföljningen av grönboken om entreprenörskap behöver inte vara normativ i fråga om vad som karakteriserar entreprenörskapet utan bör i stället sträva efter att innefatta alla typer av entreprenörer som driver olika typer av företag med olika geografiska och branschmässiga förutsättningar.

5.3. Det är viktigt att framhålla att entreprenörskap inte är en lösning på alla problem i samhället och att inte alla har potential att bli en framgångsrik entreprenör. I uppföljningen till grönboken måste man beakta detta faktum. Handlingsplanen bör därför främst inriktas på att identifiera, uppmuntra och stödja dem som vill bli framgångsrika entreprenörer, och inte försöka övertyga människor om att bli entreprenörer mot bättre vetande eller tvinga arbetstagare eller arbetslösa att bli egenföretagare.

⁽¹⁾ I Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs initiativyttrande om Europeiska stadgan för småföretagen uppmanade vi kommissionen att "framställa en operativ, flerårig plan för den verksamhet och de åtgärder på EU-nivå och i medlemsstaterna som skall genomföras för att få stadgan genomförd på ett effektivt och produktivt sätt", EGT C 48, 21.2.2002, s. 11-17.

5.4. Den statistik som kommissionen använder kan tyda på att tillfredsställelsen i arbetet är större bland egenföretagare än bland anställda, men en ökande andel egenföretagare innebär samtidigt nya utmaningar för det europeiska samhället. På individuell nivå kan egenföretagande också innebära problem, och lika litet som entreprenörskap är egenföretagande det rätta valet för alla. Dessa frågor bör behandlas i handlingsplanen.

5.5. I punkt B. iii i grönboken framhålls med rätta att människor blir entreprenörer av en mängd olika skäl, och ekonomisk vinst är förvisso inte alltid det viktigaste. Andra motiverande faktorer är självständighet, tillfredsställelse i arbetet, möjlighet att få användning för sina personliga kunskaper och färdigheter och att själv skapa balans mellan arbete och fritid. Därför måste också betydelsen av självförverkligande beaktas när man gör en avvägning mellan risk och belöning, även om sänkta skatter givetvis är ett uppenbart sätt att öka entreprenörernas belöning på.

5.6. Föreställningen om en enhetlig "modell för entreprenörskap" antyder att de politiska beslutsfattarna försöker utforma en normativ och likriktad syn på den europeiske företagaren. Detta skulle med största sannolikhet förstärka den allmänna uppfattningen inom de små och medelstora företagen att politikerna har liten förståelse för företagandets reella villkor och den mångfald av företagsverksamhet som det faktiskt är frågan om.

5.7. I grönbokens avsnitt C behandlas EU:s brister och möjligheter när det gäller entreprenörskap, och genom valet av statistik ställs indirekt också följande grundläggande fråga: Bör EU använda samma metod som USA för att uppmuntra företagandet? De statistiska jämförelserna med USA ger vid handen att det är proportionellt sett färre européer som startar nya företag och betydligt fler som föredrar att vara anställda framför att vara egenföretagare. Många analytiker menar att den europeiska sociala modellen är ett av de viktigaste skälen till att fler människor i Europa föredrar att vara anställda. I uppföljningen till grönboken måste man utreda a) om denna statistik är tillräcklig för att jämföra EU-företagandet mellan medlemsstaterna och med övriga världen, b) effekterna av denna preferens för anställning framför egenföretagande, c) om preferensen är direkt relaterad till en avsaknad av entreprenördynamik i Europa och d) om lösningarna är godtagbara för det europeiska samhället.

5.7.1. Kommittén skulle vilja att man utformar, samlar in och använder en mer systematisk europeisk riktmärkningsstatistik för småföretag, baserad på gemensamma definitioner ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Baserad på kommissionens i maj 2003 reviderade definition av mikroföretag, småföretag och medelstora företag, som skall användas från 1 januari 2005 (KOM(2003) 1422 slutlig).

Detta skulle underlätta mätningen av företagsverksamheten i Europa, i medlemsstaterna och regionerna och under längre tidsperioder, vilket skulle skapa bättre underlag för politiska beslut.

5.8. Kommittén menar att försöken att uppnå en större entreprenördynamik främst bör inriktas på att få fram duktiga entreprenörer och inte bara många entreprenörer. Att uppmuntra fler människor att bli egenföretagare eller medverka i nyetableringar kommer inte med nödvändighet att leda till att den framgångsrika och varaktiga entreprenörsverksamheten ökar i omfattning. Det är viktigt att utreda vilka undanträngningseffekter en alltför energisk nyetableringspolitik skulle få för de redan befintliga företagen, och fler inslag i handlingsplanen bör vara inriktade mot dessa företag.

5.9. Alla företag påverkar samhället, både positivt och negativt, både avsiktligt och oavsiktligt. Mot bakgrund av den vision om Europas ekonomiska utveckling som EU:s stats- och regeringschefer gav uttryck för vid Lissabontoppmötet 2000 och med tanke på den centrala roll som de små och medelstora företagen spelar i denna process, är det viktigt att uppföljningen av grönboken ge en mer allsidig bild av entreprenörernas bidrag till samhället (B. iv). Många små och medelstora företag visar "ansvarsfullt entreprenörskap", men många andra gör det inte. Man måste hitta en lämplig metod (som inte innebär lagstiftning) för att främja ett ansvarsfullt entreprenörskap.

6. Politiska prioriteringar för att främja entreprenörskapet

6.1. Politiken har en komplicerad och svårsmärkbar inverkan på entreprenörskapet. Påståendet "Det går att bidra till att öka entreprenörskapet på politisk väg" är emellertid i högsta grad giltigt och kan tillämpas på politiskt beslutsfattande på alla nivåer.

6.1.1. Kommittén är medveten om att det råder olika åsikter bland olika aktörer om vilka politiska prioriteringar som behövs för att främja entreprenörskapet. I kommissionens europeiska sysselsättningsstrategi framhålls att entreprenörsverksamhetens främsta bidrag till konkurrenskraft, tillväxt och skapandet av varaktig, högkvalitativ sysselsättning bygger på "ett brett utbud av politiska åtgärder" som omfattar många av de nyckelområden som även kommittén skulle vilja främja. I detta åtgärdsutbud ingår en förbättrad rättslig och administrativ ram, tillgång till utbildad arbetskraft, främjande av en mer positiv attityd till entreprenörskap och chefskompetens, en gynnsamt finansiellt klimat, välfungerande varu- och arbetsmarknader samt gynnsamma villkor för forskning och innovation ⁽²⁾. Kommittén uppmanar kommissionen att i hög grad beakta den europeiska sysselsättningsstrategin vid utarbetandet av handlingsplanen.

⁽²⁾ KOM(2003) 176 slutlig.

6.1.2. Vidare skulle kommittén också vilja framhålla hur viktigt det är med makroekonomisk stabilitet om entreprenörverksamheten skall kunna främjas.

6.1.3. Kommittén vill betona att man måste uppnå en balans i handlingsplanen mellan de ofta motstridiga kraven från olika aktörer vid utformningen av politiska åtgärder som syftar till att främja entreprenörskapet.

6.2. En bättre politik

6.2.1. Som tydligt framgår av vad som anförts ovan beträffande en europeisk sysselsättningsstrategi får politiska lösningar för att stödja småföretag inte kategoriseras som "företagspolitik". I stället bör de ingå som en övergripande komponent på samtliga relevanta politikområden (sysselsättning, beskattning, miljö, utbildning, etc.) och, vertikalt, på samtliga politiska beslutsnivåer. Detta kommer att bidra till att säkerställa att befintliga och framtida företags behov beaktas av ett mycket bredare spektrum av myndighetspersoner och politiker än vad som nu är fallet på de flesta förvaltningsnivåer och politiska nivåer i Europa.

6.2.2. Regionalpolitiken är till exempel en viktig grogrund för företagspolitiken. Kommittén ber därför kommissionen att ta med rekommendationerna i stadgan för småföretag i de operativa prioriteringarna i den framtida strukturpolitiken.

6.2.3. Kommittén anser att en effektiv, relevant och genomförbar företagspolitik måste omfatta samtliga relevanta offentliga och privata institutioner och organ. En medverkan från nationella, regionala och lokala institutioner är en förutsättning för att politiken skall kunna utvecklas och genomföras på ett effektivt sätt. Ändringar i skattelagstiftningen kan till exempel inte införas på europeisk nivå och är beroende av medlemsstaternas medverkan.

6.2.4. För att politiken skall kunna genomföras effektivt anser kommittén att handlingsplanen klart och tydligt måste fastställa på vilken nivå politiken skall utvecklas, genomföras, övervakas och utvärderas. Exempelvis kan främjandet av entreprenörskap i skolan ligga på EU-nivå, medan genomförandet endast kan ske i samarbete med lokala organ, inklusive utbildningsansvariga myndigheter. Ett sådant integrerat angreppssätt skulle säkerställa politikens genomförande och även minska framväxten av ohållbara initiativ.

6.2.5. Att man allt mer går ifrån en särskild företagspolitik på EU-nivå innebär inte att kommissionens generaldirektorat för näringsliv kommer att få mindre betydelse. Tvärtom bör GD Näringsliv spela en mer framträdande roll och genom det särskilda sändebudet för små och medelstora företag stärka sitt

inflytande inom kommissionens övriga enheter. Handlingsplanen bör även innehålla ett förtydligande om hur rollen för GD Näringsliv skall utvidgas och få ännu större genomslagskraft inom kommissionen. Hur skall GD Näringsliv på ett systematiskt sätt få med de små och medelstora företagens representantorganisationer i det politiska arbetet, och på ett tillräckligt tidigt stadium för att kunna komma med ett konstruktivt bidrag i den politiska beslutsprocessen?

6.2.6. Avståndet mellan företagsledare/-ägare och de politiska beslutsfattarna är ibland stort. Detta avstånd kan överbryggas genom att man genom hela den politiska beslutsprocessen i samband med varje relevant politiskt initiativ samråder med organisationer och representativa organ på mellannivå. Detta gör att småföretagssektorn involveras i den politiska beslutsprocessen, kan påverka de politiska besluten och får en bättre förståelse för beslutsfattarnas arbete.

6.2.7. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har redan tidigare gjort värdefulla insatser för att få till stånd bättre och enklare lagstiftning, nu senast i form av ett yttrande om förenkling⁽¹⁾. Det här är ett område där det måste ske fortsatta förbättringar om de politiska insatserna skall kunna bli företagervänligare samtidigt som även andra berörda parter perspektiv och intressen beaktas. Det måste till ökade ansträngningar för att företagarna skall bli direkt involverade i beslutsprocessen på ett mycket tidigare stadium. Noggranna utvärderingar måste göras på basis av ett brett samrådsarbete där man systematiskt beaktar alternativa lösningar och, när det gäller lagstiftningsförslag, förklarar varför man inte valt en icke-lagstiftningsmässig lösning.

Utanför de identifierade politikområdena finns det förstås ett oräkneligt antal mer specifika sätt som företagspolitiken kan hjälpa företagare på, och några av dessa kommer att tas upp i nästa avsnitt.

6.3. Att utbilda för entreprenörskap

6.3.1. Kommittén erinrar om behovet av att begreppet entreprenörskap lärs ut redan tidigt i åldrarna genom att låta skolbarn komma i kontakt med positiva förebilder. Undervisningen inom en mängd olika ämnen i skolan och den högre utbildningen måste dessutom uppmuntra till entreprenörsfärdigheter och skapa kontakt mellan studerande och företagare.

6.3.2. Ett utbildningssystem som skall skapa potentiella företagare bör även beakta att människor kan välja att bli företagare längre fram i livet, och bör därför inte endast inriktas på ungdomar.

⁽¹⁾ EUT C 133, 6.6.2003.

6.4. Att starta ett nytt företag

6.4.1. I kommissionens dokument tar man upp problemet med att det tar så lång tid att få igång ett nytt företag, och beslutsfattare över hela EU har på sistone gjort betydande ansträngningar för att förkorta denna tid. Hindren för företagsbildandet är dock mycket mer omfattande än så, och denna fixering vid snabba förfaranden för företagsregistrering är inte bra. Denna fokusering på att göra företagsregistreringen till en snabb och billig process kan faktiskt oavsiktligt uppmuntra till ett slags "slit och släng"-attityd, och därigenom till att man krymper den tid som behövs för undersöknings- och planeringsarbetet, kompetensuppbyggnaden och de allmänna överväganden som en företagare bör göra innan ett nytt företagsprojekt sätts igång.

6.5. Företagsstöd

6.5.1. Ett bra företagsstöd kan utan tvekan bidra till framgångsrikare företag. Varje form av stöd som uppfattas som en statlig service kan vara ett misstag, eftersom vissa företagare helt enkelt inte ser den offentliga sektorn som en naturlig rådgivningsinstans. Företagare som behöver stöd kommer i första hand att vända sig till sina egna nätverk för rådgivning som de litar på. Det har kunnat påvisas att sådana nätverk i första hand består av andra företagare, sedan kommer deras ordinarie rådgivare (revisorer, banker, jurister, etc.), sektorsorganisationer och branschorgan, och först därefter är de benägna att vända sig till andra instanser. Detta understryker den viktiga roll som mentorer kan spela genom att ge råd och stöd till företagare, och de politiska insatserna bör därför bygga på de naturliga stödkällorna.

6.5.2. Viktigt är även att EU:s företagsstödpolitik har starka kopplingar till medlemsstaternas institutioner och politik, så att genomförandet blir framgångsrikt och effektivt, och så att hjälp kan säkerställas för att nå de önskade målen.

6.5.3. Handlingsplanen bör ta upp olika sätt på vilka företagare skulle kunna uppmuntras att be om och utnyttja företagsstöd.

6.5.4. Handlingsplanen bör innehålla åtgärder för att säkerställa tillgången till stöd och råd genom hela företagsbildningsprocessen, dvs. före, under och efter bildandet, något som i hög grad ökar företagets möjligheter att överleva och blomstra.

6.6. Att främja förmåga och färdigheter

6.6.1. För att åstadkomma större entreprenörsdynamik i Europa är det mycket viktigt att man främjar förmåga och färdigheter. Företagsledarnas och ägarnas individuella egenska-

per är av central betydelse för företagets framgång. Entreprenörsdynamik är dock i lika hög grad en fråga om den dagliga driften av företaget som en fråga om entreprenörens visioner och förmåga till nytänkande.

6.6.2. Det är mer sannolikt att ett entreprenörskap röner framgång om företagsledarna och företagsägarna får stöd av rådgivare och andra nyckelpersoner som kompletterar deras kunskaper.

6.6.3. Att främja lärlingskap, varvad utbildning och lärlingsars rörlighet mellan olika länder är viktiga redskap för att sprida en företaganda. Kommittén föreslår att man i handlingsplanen skall beakta inrättandet av ett av gemenskapen finansierat utbytesprogram för lärlingar och företagare.

6.7. Informell utbildning

6.7.1. Det råder en allmän uppfattning att mindre företag inte utbildar sina arbetstagare på lämpligt sätt och att ägarna själva ibland saknar de kunskaper som behövs för att de skall kunna utföra sina åligganden. Erfarenheterna visar dock att huvuddelen av utbildningen av såväl ägare som arbetstagare i mindre företag är anpassad, informell och motsvarar individens särskilda behov i anslutning till arbetsuppgifterna. En stor del av denna verksamhet beaktas inte av staten och dess utbildningsinstitutioner vid utvärderingen av arten och omfattningen av utbildningen inom småföretag⁽¹⁾. Å andra sidan bygger de utbildningsprogram som den offentliga sektorn erbjuder småföretag ofta på kvalifikationer, kräver att deltagaren är borta från arbetet och har en strukturerad uppläggning. Detta leder ofta till att företagsägarna och de anställda deltar i sådan utbildning i mindre utsträckning än väntat.

6.7.2. För att kunna utforma en lämpligare utbildningspolitik för småföretag måste man i handlingsplanen beakta att utbildningsutbudet för närvarande inte motsvarar företagets behov, särskilt vad gäller innehållet i och formen för av utbildningen. Denna brist kan avhjälpas genom att i högre grad beakta det sätt som entreprenörerna och deras personal utbildar sig på och genom att uppmuntra ett mer flexibelt tillhandahållande av utbildning. Man måste också övertyga företagsägarna om att utbildning är till nytta för de anställda och främjar företagets prestationsförmåga.

⁽¹⁾ Se till exempel Kitching J. och Blackburn R., "Measuring Training in Small Firms", Small Business Council, London, mars 2003.

6.8. Företagsöverlåtelse och planering av efterträdande

6.8.1. För att ett entreprenörskap skall vara välfungerande och hållbart krävs en noggrann efterträdandeplan samt strategier för ägarnas och ledarnas avgång. Man bör därför noga överväga på vilket sätt man kan minska "efterträdandekrisen", som innebär att det finns många företag till salu men få köpare.

6.8.2. En möjlighet är att stärka marknaden så att förfarandet för företagsöverlåtelser blir öppnare. En annan möjlighet är att se över rätts- och skattesystemen i anslutning till företagsöverlåtelser⁽¹⁾, utan att för den skull äventyra de arbetstagarrättigheter som redan finns på EU-nivå.

6.9. Tillgång till finansiering

6.9.1. Undersökningar visar att småföretagen ofta själva står för finansieringen av nyetablering och tillväxt. I de fall där de behöver extern finansiering vänder de sig oftast till bankerna. Kapitalfinansiering, inklusive informellt och formellt riskkapital, har inte utnyttjats i så stor utsträckning som man ursprungligen väntade sig, och detta kan vara ett resultat av bristfälligheter på marknaden samt av entreprenörernas ovilja att sprida ägandet. Allmänt sett har den för närvarande låga räntenivån i Europa gjort det möjligt för entreprenörerna att ta relativt fördelaktiga lån för att finansiera verksamheten.

6.9.2. I olika undersökningar råder olika uppfattningar om i vilken grad finansieringen utgör ett hinder för affärsverksamhet. För närvarande förefaller finansieringen av nyetablering, företagsutveckling och tillväxt utgöra ett stort problem för vissa typer av ekonomisk verksamhet, för företag i vissa regioner och för entreprenörer med vissa särdrag. Bristen på eget kapital på upp till 1,5 miljoner euro är särskilt oroande.

6.9.3. Det har visats allt större intresse för mikrokrediter som ett alternativ för att stimulera nyetablering av företag. Denna finansieringsform är av liten betydelse i den totala finansieringen av små och medelstora företag. Erfarenheterna visar dock att detta kan vara en mycket viktig finansieringsform för vissa typer av företagsägare och för företag i mindre gynnade regioner. Mikrokrediter kan till exempel komma att spela en viktig roll i finansieringen av mikroföretags verksamhet i de nya medlemsstaterna. Kommittén föreslår att man i handlingsplanen undersöker mikrokrediternas betydelse, under vilka omständigheter de kan utgöra en effektiv mekanism för främjande av företagande samt hur de bäst kan marknadsföras.

6.9.4. I handlingsplanen bör man mer ingående undersöka vilka typer av företag som har finansieringsproblem. Den nuvarande finansieringsmarknaden är komplicerad och har ett mycket stort antal aktörer. Man bör sträva efter att stärka de existerande finansieringskanalerna, och initiativ till finansiering av entreprenörer bör bygga på existerande finansieringstjänster i stället för att man skapar nya strukturer.

6.9.5. Kommittén anser att de lösningar som föreslås i grönboken som exempelvis mikrokrediter och riskkapital eller "affärsänglar" endast delvis är anpassade till småföretagens behov. Kommissionen måste överväga att utveckla yrkesmässiga eller ömsesidiga garantifonder som underlättar tillgången till lån för företagsutveckling. Kommittén efterlyser därför förstärkta finansiella garantiinstrument för små och medelstora företag i Europeiska investeringsfonden och att dessa i högre grad inriktas på behoven i småföretag, mikroföretag och hantverksföretag, särskilt vad gäller investeringar som rör normalisering, miljö och förvärv av produktions- och kommunikationsteknik.

6.10. Offentlig upphandling

6.10.1. En av de naturligaste, effektivaste och mest direkta åtgärder som de offentliga myndigheterna kan vidta för att hjälpa entreprenörer är att förbättra småföretagens möjlighet att ingå offentliga kontrakt. På samma sätt som småföretag känner ett naturligt släktskap med andra småföretag⁽²⁾ förefaller det som om de offentliga förvaltningarna när de tilldelar kontrakt dras till större företag som drivs på ett liknande sätt som de själva. Detta stora kulturella hinder, som orsakas av såväl de offentliga myndigheternas som de små och medelstora företagens attityder, måste övervinnas om även småföretag skall kunna delta i den offentliga upphandlingen.

6.10.2. Behovet av att göra de offentliga upphandlingarna tillgängliga för mindre företag kan medföra många utmaningar. Kriterierna för att erhålla kontrakt från offentliga sektorn är problematiska för mindre företag på grund av kontraktens omfattning, av att flera olika tjänster omfattas av ett kontrakt och på grund av de byråkratiska förfarandena i anslutning till anbuds förfarandena. De statliga myndigheternas strävan under senare tid att säkerställa ett miljövänligt agerande bland uppdragstagarna kan ytterligare komma att försämra småföretagens möjligheter att delta i den offentliga upphandlingen. Dessa frågor bör behandlas mer i detalj i handlingsplanen.

⁽¹⁾ Europeiska kommissionen, Slutrapport från expertgruppen "Överlåtelse av små och medelstora företag", maj 2002.

⁽²⁾ Kommittén ställer sig tveksam till påståendet i III. B. vi i grönboken att det "är naturligt att företag av alla storlekar arbetar tillsammans".

6.11. Skattebördan

6.11.1. Informella investeringar i företag skulle kunna främjas effektivt genom en mer passande skattelagstiftning. Denna skulle kunna bygga på skatteincitament som gynnar företagets återplacering av vinsterna. Fördelen med ett sådant system skulle vara större effektivitet, och det skulle motsvara företagsledarnas och -ägarnas investeringspreferenser. Med hjälp av systemet skulle man också kunna undvika en spridning av ägandet i anslutning till externa investeringar samtidigt som det i hög grad skulle stimulera företagstillväxten.

6.11.2. Företagsledare och -ägare kommer alltid att efterlysa lägre skatter, men de skulle också uppskatta en minskning av den administrativa bördan i anslutning till beskattningen. I handlingsplanen bör man rekommendera en analys av olika metoder för att stödja ledarna och ägarna vid betalningen av olika skatter ⁽¹⁾.

6.11.3. Detta område utgör ett annat exempel på behovet av att integrera företagspolitiken i andra politikområden på europeisk, nationell och regional nivå.

6.12. Den sociala tryggheten för egenföretagare

6.12.1. Den sociala tryggheten för egenföretagare bör övervägas noggrant och man bör försöka finna den rätta balansen mellan risktagande och trygghet. Det ligger ingen uppenbar inkonsekvens i att efterlysa såväl lägre skatter som en ökad social trygghet. Det behövs dock åtgärder som säkerställer att egenföretagare samt företagsledare/ägare inte diskrimineras i det sociala trygghetssystemet.

6.13. Entreprenörskap och social utslagning

6.13.1. Entreprenörskap berör alla samhällsområden, och kommittén betonar att man i handlingsplanen måste beakta denna mångfald. I synnerhet verksamheter i den sociala ekonomin, inklusive kooperativa företag, ömsesidiga bolag, stiftelser och föreningar, bedriver entreprenörsverksamhet men har sociala mål.

6.13.2. Även företagande utgör en möjlighet för socialt marginaliserade grupper att få tillträde till arbetsmarknaden. Kommittén anser dock att man ytterligare bör undersöka företagandets roll i kampen mot social utslagning.

6.13.3. Det är viktigt att man i handlingsplanen beaktar mångfalden av företag samt erfarenheten hos de företag som har sociala mål. Det är också viktigt att man uppmuntrar till stödtjänster som tillgodoser dessa företags behov.

6.14. Spin-off

6.14.1. I handlingsplanen bör man uppmuntra spin-off-verksamhet vid universitet och högre utbildningsinstitutioner. Det finns skäl att anta att potentialen för utveckling av spin-off-verksamhet ännu inte har utnyttjats fullt ut, trots att det inom EU finns exempel på bästa praxis. Potentialen för detta slags företagande, de processer som den medför och behövliga lämpliga politikinsatser, måste övervägas.

6.15. Misslyckandestämpel

6.15.1. EESK välkomnar att man i grönboken erkänner behovet att ta itu med den negativa tendensen i Europa att förse en ägare/chef som har lett ett företag som har gått i konkurs med en misslyckandestämpel. Särskilt potentiella investerare och finansinstitut måste visa sig mer positiva till sådana affärserfarenheter som för övrigt utgör ett värdefullt steg i en företagsledares läroprocess och som ofta senare leder till mer framgångsrika företagsinsatser.

6.16. Inre marknaden

6.16.1. EU:s inre marknad är för många små och medelstora företag alltså ett avlägset begrepp. En stor del av dessa företag kommer aldrig att utnyttja möjligheter utanför den lokala eller nationella marknaden. Trots det har andra mindre företag goda möjligheter att sälja sina varor och tjänster över gränserna och i andra medlemsstater. I denna verksamhet skulle de kunna få stöd av den pågående utvecklingen av en infrastruktur som stödjer rörligheten för varor, människor och information och ett ökat ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer.

6.17. Utvidgningen

6.17.1. Som EESK tidigare har anfört utgör små och medelstora företag "en av de pelare omvandlingsprocessen vilar på och som bidrar kraftigt till BNP och till sysselsättningen" i de nya medlemsstaterna. Små och medelstora företag i dessa länder möts av överdrivet stora svårigheter på flera områden, bland annat vad gäller tillgång till finansiering, utbildning, stöd och råd ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Ett exempel är den belgiska metoden där särskilda byråer handhar arbetstagarnas inkomstskatter och sociala trygghet.

⁽²⁾ EGT C 193, 10.7.2001. Yttrande om "Sysselsättningen och den sociala situationen i kandidatländerna i Central- och Östeuropa".

6.17.2. Det är viktigt att man i handlingsplanen beaktar utvidgningens effekter på de små och medelstora företagen i EU-15 och i de nya medlemsstaterna. Det är också viktigt att tar hänsyn till hur den nuvarande politiken kan anpassas till de vitt skilda behoven hos småföretag över hela den utvidgade unionen.

6.17.3. Som tidigare nämnts innebär tillgången till finansiering i lämpliga former och på anpassade nivåer ett särskilt problem i dessa länder och kräver specifika lösningar.

7. Korta svar på de 10 punkterna i grönboken

7.1. Ovanstående punkter innehåller en detaljerad redogörelse av kommitténs synpunkter på grönboken. Med korta svar på de 10 frågorna i grönboken återges emellertid här nedan de viktigaste synpunkterna i detta yttrande tillsammans med förslag på viktiga insatsområden:

1. Vilka bör de centrala målen vara för en dagordning för entreprenörskap i Europeiska unionen, och hur bör de sättas i samband med andra politiska ambitioner? Hur kan vi bygga en modell för entreprenörskap i ett utvidgat Europa?

I en europeisk strategi för att stimulera till ökad företagsamhet måste man fokusera på hur man skapar det bästa klimatet för befintliga små och medelstora företag genom en mer positiv balans mellan risk och belöning. Därigenom begränsas också många av de faktorer som verkar mest avskräckande vid nya företagsbildningar.

I en sådan strategi måste man beakta de många olika centrala målen, nämligen en stabil ekonomi, en förbättrad rättslig och administrativ ram, främjande av en mer positiv attityd till entreprenörskap och chefskompetens, ett gynnsamt finansiellt klimat, välfungerande arbetsmarknader och tillgång till utbildad arbetskraft och förmånliga villkor för forskning och innovation.

Precis som företagen påverkar många områden i samhället, omfattar och berör dessa mål flera av EU:s viktigare politikområden och politiska ambitioner. Det är därför viktigt att synpunkterna från en rad olika aktörer beaktas när man utvecklar en EU-strategi för att stimulera till ökad företagsamhet.

2. Hur kan vi förbättra tillgången på finansiering (skatteåtgärder, offentlig-privata partnerskap, solidare balansräkningar, garantier), och vilka alternativ till banklån bör främjas (finansiering av "affärsänglar", leasing, factoring och mikrolån från andra långgivare än banker)? Hur kan entreprenörer hjälpas att skaffa extern finansiering?

I det rådande ekonomiska och finansiella klimatet antyds i olika undersökningar att små företag i allmänhet inte har

brist på finansieringsmöjligheter. Detta gör emellertid inte småföretagens långsiktiga strukturella finansieringsproblem mindre. Förbättringarna borde inriktas på fyra faktorer: kontinuitet i finansflödet (i alla faser av företagsutvecklingen), mångfald i finansieringsalternativen, tydliga kriterier för företag som söker finansiellt stöd samt skatteincitament för att uppmuntra företagsutveckling och investeringar.

En av de största utmaningarna ligger i att företagarna är kända för att vara ovilliga att sprida ägandet genom att ta till eget kapital, riskkapital och andra externa finansieringskällor. Informella investeringar i företag skulle kunna främjas effektivt genom en mer gynnsam skattelagstiftning, som är både verkningsfull och fördelaktig för företagsägare och företagsledare. Det är viktigt att de som söker extern finansiering uppmuntras till att bli "investeringsberedda".

Lösningar behöver skräddarsys för olika lokala och regionala behov, eftersom särskilt företagen i flera av de nya medlemsstaterna står inför speciella utmaningar.

Offentliga myndigheter bör kartlägga befintliga framgångsrika lösningar, såväl informella som formella, och överväga hur dessa kan utvecklas och kopieras.

3. Vilka faktorer utgör störst hinder för tillväxt: (brist på) ömsesidigt erkännande och EU-bestämmelser eller dessas (bristande) genomförande på nationell nivå, nationella skatteregler eller situationen på arbetsmarknaderna? Vilka åtgärder lämpar sig bäst för att stödja tillväxt och internationalisering (handelsdelegationer, marknadsanalyser, klusterbildning och nätverksbyggande, upplysnings- och rådgivningstjänster)?

Kommittén skulle som huvudhinder för tillväxten vilja peka på makroekonomisk instabilitet, negativa attityder till entreprenörskap, illa fungerande arbetsmarknader och den börda som överdriven och illa utformad lagstiftning utgör.

Offentliga myndigheter på lokal, regional och nationell nivå och EU-nivå skulle kunna bidra till tillväxten i många yngre, mindre företag på ett mycket direkt sätt genom att låta dem få ökat tillträde till offentliga kontrakt. Kommittén betraktar arbetskraftens kompetens och småföretagens rekryteringsbehov som prioriterade europeiska frågor och kräver att man i handlingsplanen lägger fram förslag på de ekonomiska och politiska åtgärder som är nödvändiga.

4. För att garantera högkvalitativa företag: vilken slags utbildning och vilket stöd bör erbjudas vid företagsetablering (grundläggande utbildning – obligatorisk eller frivillig –, "kuvöser", mentorvägledning) och affärsutveckling (nätverk, kurser, mentorvägledning, distansutbildning, t.ex. e-lärande)? Bör det finnas tjänster som är anpassade till speciella grupper (kvinnor, etniska minoriteter, arbetslösa eller socialt mindre gynnade personer) eller företags (kunskapsbaserade verksamheter) behov? Bör kvaliteten förbättras på de stödtjänster som tillhandahålls (genom användning av IKT och yrkesnormer)?

Stöd måste sättas in för att hantera de skiftande behov som företagsägare och deras företag har. Detta innebär att stödet uppdelas alltefter affärssektor, verksamhetens utvecklingsstadium och företagens geografiska placering. Kommittén inser svårigheten med att få etablerade företag att utnyttja det stöd som erbjuds, men menar att denna situation skulle kunna åtgärdas genom att tjänsterna skräddarsys efter deras behov och tillhandahålls på ett flexibla sätt.

Stöd som riktas speciellt till nystartade företag måste sättas in så tidigt som möjligt och fortgå under hela förberedelse-, lanserings- och tillväxtfasen.

Stödiniciativ på både EU-nivå och nationell, regional och lokal nivå måste stämmas av bättre.

5. Är hindren och drivfjädrarna för affärsutveckling och tillväxt i Europeiska unionen liknande dem för entreprenörer i kandidatländerna, och nödvändiggör den förestående utvidgningen särskilda åtgärder i kandidatländerna?

Potentiella och befintliga företagsägare och företagsledare står utan tvekan inför särskilda problem i de nya medlemsstaterna. Utvecklingen av mer systematiska jämförelser på EU-nivå av småföretag skulle vara till stor nytta för jämförande analyser av resultat och erfarenheter i små och medelstora företag i EU och de nya medlemsstaterna, och därmed hjälpa till att kartlägga politikområden för utveckling, resultat och utvärdering.

EESK rekommenderar att de politiska beslutsfattarna noggrannare studerar de erfarenheter som görs av företagare i de nya medlemsstaterna. Eftersom dessa har upprättat och drivit företag i en politisk och ekonomisk miljö som präglas av snabba förändringar, är dessa väl lämpade att ge värdefulla bidrag till utvecklingen av ett mer företagsvänligt klimat i EU.

6. Vad kan EU:s medlemsstater göra för att göra balansen mellan risk och belöning gynnsammare i syfte att främja entreprenörskap (minska de negativa följderna av konkurs, göra fler sociala förmåner tillgängliga för entreprenörer, minska skattebördan antingen när det gäller administration eller skattesatser)?

Risker är oundvikliga faktorer i all entreprenörsverksamhet. Trots det anser många i Europa att risknivån inte står i proportion till de eventuella belöningarna.

I linje med den europeiska samhällsmodellen efterlyser kommittén åtgärder för att säkerställa att företagsägare och företagsledare inte missgynnas vad gäller social trygghet. Detta kommer också att föra det positiva med sig att beslutet att gå över från att vara anställd till att bli egenföretagare eller arbetsgivare blir mindre skrämmande, vilket i dag utgör ett stort hinder för företagverksamhet.

Lägre företagsbeskattning skulle bidra till en ökning av de finansiella belöningar som kan utvinnas av företagverksamhet och motivera flera att bli företagare. I handlingsplanen måste man också ta fasta på de många former av belöning som företagare eftersträvar, och vara medveten om att det trots att finansiell vinning helt uppenbart är ett viktigt incitament också finns en rad andra faktorer som inspirerar till företagsverksamhet.

7. Hur skulle fler blivande entreprenörer kunna uppmuntras att överväga att ta över i stället för att starta ett nytt företag (databaser eller marknadsplatser för köpare och säljare, specialutbildning för familjeägda företag, uppköp av företagsledning eller arbetstagare)?

Förfarandet för företagsöverlåtelser måste också bli tydligare och bli mer känt för potentiella företagare som ett effektivt och verkningfullt sätt att gå in i företagsvärlden.

Kommissionen har utfört ett viktigt arbete vad gäller att fastställa bästa metoder för stöd till företagsöverlåtelser. Kommittén förväntar sig att handlingsplanen skall bygga på detta arbete och att medlemsstaterna skall genomföra påtagliga förbättringar, särskilt med hänsyn till de rättsliga och skattemässiga aspekterna på företagsöverlåtelser.

Kommittén är angelägen om att det skapas en ökad förståelse för processen kring företagsavvecklingar och för samhällets reaktion på företagsledare som omfattas av dessa. Detta innebär ökad information om orsakerna till avvecklingen, om berörda aktörers inställning till dem som avvecklar företag, samt om hur finansärer, rättssystemet och övriga stödinstitutioner

behandlar dessa företagsägare och företagsledare. I handlingsplanen bör man stimulera till en större förståelse från samhällets, statens och stödnans sida för dem som omfattas av företagsnedläggelser.

8. *Hur kan avknoppningar göras attraktivare (uppköp av företagsledning, "skyltning", specialrådgivning, särskilda skattebestämmelser eller andra bestämmelser för arbetstagare och deras arbetsgivare när de startar ett företag)?*

Kommittén önskar en översyn av befintliga strategier för spin-off i olika medlemsstater och en utvärdering av hur möjligheterna till utveckling av denna process skulle kunna tas till vara.

9. *Hur kan utbildningen stödja utvecklandet av den medvetenhet och de färdigheter som behövs för att utveckla det tänkesätt och de färdigheter som krävs för företagande (utbildning i entreprenörskap som en del av en skolas läroplan, få entreprenörer till klassrummen, lärlingskap för studerande som ger möjlighet att arbeta med erfarna entreprenörer, mer entreprenörsutbildning vid universitet, fler MBA-program, passa ihop entreprenörsutbildning med offentliga forskningsprogram)?*

Som redan diskuterats i huvuddelen av detta yttrande kan ett företagsinriktat tänkesätt inte läras ut, bara uppmuntras. För närvarande är det alltför få ungdomar som överväger att starta och driva egna företag som en realistisk och lockande karriärmöjlighet.

Fler ungdomar skulle från tidig ålder behöva konfronteras med tanken på företagsverksamhet. Det krävs också större fokusering på företagsverksamhet i ett senare skede under utbildningen. Detta skulle kunna genomsyra all traditionell akademisk utbildning snarare än att vara förbehållet företagsekonomiska studier.

Möjligheten att bli företagare senare i livet bör också uppmuntras.

10. *Vad skulle branschorganisationer, medier och offentliga myndigheter kunna göra för att främja entreprenörskap (förebilder, mediekampanjer, "öppet hus" på företag, belöningsystem för entreprenörer) och på vilken nivå (uropeisk, nationell eller lokal)?*

Det effektivaste sättet att verka för företagsverksamhet är att se till att balansen mellan risk och belöning bli mer gynnsam för företagsägare/företagsledare, och praktiska möjligheter för att uppnå detta mål borde därför vara en prioritering för politiska beslutsfattare. Detta kräver en större förståelse för affärsverksamhet bland politiska beslutsfattare, ett större engagemang av representativa organisationer genom ett tidigt insatt, systematiskt samråd och en mer enhetlig strategi för företagspolitik på alla nivåer.

Användningen av förebilder, mediakampanjer och satsningar på att höja företagarnas profil kan säkerligen hjälpa till, men kommittén anser att de representativa organisationerna och andra motsvarande organisationer är bättre lämpade än offentliga myndigheter att uppfylla detta behov.

Kommittén framhåller också det faktum att företagsverksamhet inte är det rätta valet för alla och att varje form av stimulansåtgärder därför borde fokusera mer på att förändra den allmänna inställningen snarare än att försöka uppmuntra så många som möjligt att själva bli företagare.

8. Avslutande kommentarer

8.1. Kommittén välkomnar kommissionens grönbok och att man anser det angeläget att få i gång diskussionerna om europeisk företagspolitik bland tjänstemän, politiker och andra berörda. För att denna process nu skall få ett bestående värde är det viktigt att det utarbetas en ambitiös men noga målinriktad handlingsplan.

8.2. Det är tydligt att en bättre balans mellan risk och belöning för företagare är grundläggande för en ökad företagsverksamhet och måste löpa som en röd tråd genom hela handlingsplanen.

8.3. Kommittén betonar att den offentliga politiken bör målinriktas och försöka ta itu med de mest angelägna frågorna först så att samtliga mål slutligen kan genomföras. Bland den långa rad politikområden som täcks i grönboken är det därför ett krav att specifika politikområden prioriteras i handlingsplanen.

8.4. Kommittén lyfter fram flera viktiga insatsområden som borde prioriteras i handlingsplanen:

- Ökad tillträde till offentliga kontrakt för små och medelstora företag.
- En översyn av skattesystemen för små och medelstora företag i EU, bedömning av skattenivåer, administration och uppbörd.
- En ökad förståelse för processen kring företagsavvecklingar och för samhällets reaktion på företagsledare som dessa omfattas av.
- Insatser för att främja företagsandan och uppmuntra människor i alla åldrar och med olika bakgrund som har den rätta inställningen till att bli företagare.
- Utveckling av mer systematiska jämförande uppgifter om små och medelstora företag för att underlätta mätningen och sätta in lämpliga politikinsatser.

8.5. En bättre företagspolitik kan bara få positiva effekter om den genomförs effektivt. Kommittén efterlyser därför en genomförandestrategi som sammanfaller med var och en av prioriteringarna i handlingsplanen. Varje strategi bör innehålla politiska mål och tidsplaner. Särskilt viktigt är att man i prioriteringarna anger på vilken nivå som ansvaret för genomförandet ligger: på EU-nivå, nationell, regional eller lokal nivå.

8.6. Kommittén har vid flera tillfällen betonat att samråd med organisationer som företräder företag på olika nivåer, inklusive småföretag enligt den tionde rekommendationen i stadgan, är den enda vägen som säkerställer att åtgärder på europeisk nivå anpassas till olika typer av företag och är tillämpbara i praktiken. Kommittén rekommenderar att organisationer som företräder småföretag får fortsätta att direkt medverka i utvecklingen av handlingsplanen via samråd, för att garantera att handlingsplanen och de åtgärder som den ger upphov till verkligen blir effektiva.

8.7. Kommittén konstaterar att genomslaget varit lågt, även om man på medlemsstatsnivå och gemenskapsnivå åstadkommit framsteg i genomförandet av den europeiska stadgan för småföretag, har. Kommittén och Europaparlamentet har krävt att stadgan skall få juridisk karaktär. Utan denna ställning kommer stadgan endast att bli en förklaring om politiska intentioner utan att avspegla en verklig vilja eller en överenskommelse. Kommittén har i flera yttranden betonat att kommissionen oftast stöder sig på stadgan för att motivera

åtgärder som redan planerats för företag i allmänhet, och som inte är särskilt anpassade för småföretag.

8.8. Kommittén välkomnar uttalandena om en förbättrad tillämpning av stadgan från vårens toppmöte och toppmötet nyligen om konkurrenskraft. Kommittén uppmanar rådet att förbättra genomförandet genom ett officiellt beslut, där följande punkter ingår:

- Kommissionen skall inte lägga fram rättsakter eller andra dokument av juridisk karaktär som eventuellt kan påverka småföretagen om de inte blivit föremål för samråd med organisationer som företräder småföretagare.
- Konsekvensanalyser som kommissionen genomför av politiska initiativ med potentiell betydelse för små och medelstora företag måste innehålla en särskild analys som rör småföretag och mikroföretag.
- Alla gemenskapsprogram som kan beröra småföretag skall i enlighet med stadgan omfatta särskilda instrument till förmån för småföretag.

8.9. Kommittén beklagar att konventet i sina förslag inte har nämnt företag, företagare och företagareanda. Kommittén uppmanar regeringskonferensen att integrera denna politik och låta den framtida europeiska konstitutionen hänvisa till företag och småföretag och inte endast till näringslivet i allmänhet samt uppmanar medlemsstaterna att stödja ett sådant tillvägagångssätt vid regeringskonferensen.

Bryssel den 24 september 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH